

Ouderling-kerkrentmeester: Ervaringen met nalatenschappen

Tekst: Nelline Breukhoven **Beeld:** Harm Bleijenberg

Harm Bleijenberg van de Hervormde gemeente Putten had in 2019 contact met ons opgenomen over een erfenis. Met zijn eigen fiscale kennis was hij op zoek gegaan, maar hij zocht toch ook bevestiging bij ons of hij op het juiste spoor zat. Ik spreek hem over zijn ervaring met erfenissen.

Kunt u iets over uzelf vertellen?

“Jazeker, ik ben nu 57 jaar, ik ben getrouwd en ik heb drie kinderen. Sinds 2017 ben ik dus ouderling-kerkrentmeester. In het dagelijks leven ben ik als accountant werkzaam. Wat me wel opvalt is dat het in deze tijd heel druk is voor ouderling-kerkrentmeesters. Er komt heel veel werk op je af. Toen ik begon, had ik wel ongeveer een idee van de werkzaamheden: de jaarrekening, begroting, meerjarenbegroting, het cijfermatige deel dus. Maar alles wat eromheen komt, het is net een groot bedrijf met zoveel vermogensrechtelijke zaken, zoals dat in de kerkorde heet, die op je pad komen. Daar moet je wel je weg in vinden. Ik moet wel zeggen dat ik enige kennis heb uit mijn praktijk als accountant. Maar een kerkgenootschap is toch wel anders dan dat je bij een commercieel bedrijf zit.”

In 2019 heeft u contact met ons opgenomen over de afwikkeling van een erfenis waarbij u betrokken was. Kunt u daar iets meer over vertellen?

“Om te beginnen vind ik het heel bijzonder dat mensen geld nalaten aan de kerk. Dat is nou de kracht van het geloof, of het nu om een klein bedrag gaat, of om een grote erfenis. Dat vind ik een praktische manier van je geloof belijden. In dit geval ging het om een gemeentelid, waarbij een bewindvoerder was aangesteld. Na het ontvangen van de brief van de notaris heb ik veel contact gehad met de bewindvoerder. Hij werkte heel zorgvuldig mee om de hele boedel van het gemeentelid over te dragen aan de kerk. Er moest van alles geregeld worden. Bijvoorbeeld hoe we de erfenis zouden aanvaarden. Als kerk hebben wij de regel dat we beneficiair aanvaarden. Dat houdt in dat we alleen aanvaarden als er een positief vermogen is. Vervolgens ga je kijken naar wat er allemaal in de erfenis zit. In de boedel was ook een woonhuis opgenomen. In de eerste instantie hebben we gekeken of we als kerk iets met het woonhuis konden. Misschien voor de diaconie voor mensen in nood, of eventueel voor een predikant. In het verleden hadden de predikanten een grote pastorie, nu hebben we het beleid dat we voor predikanten een kleinere woning, in de vorm van een

twee-onder-één-kap aanschaffen. De gezinnen zijn vaak wat kleiner dus is een grote pastorie niet meer nodig. In dit geval was de woning gewoon te klein om daarvoor te kunnen gebruiken. We hebben daarom besloten om het huis te verkopen. In Putten is veel vraag naar woningen dus die was snel verkocht. Rond de verkoop zit vrij veel administratieve rompslomp. Toen dat allemaal geregeld was, moest de boedel vereffend worden via de rechtbank. Het komt erop neer dat de rechtbank vraagt: “Wat was het vermogen van de erflater op datum van overlijden en wat krijgen jullie als kerkgenootschap binnen, en kunnen jullie een verklaring afgeven dat alle vermogensrechtelijke zaken ontvangen zijn.” Die controle is gedaan en dat is nu ook afgerond. Dat is in het kort het proces vanaf het moment van overlijden.”

“Dit vermogen was niet geoormerkt. In het verleden werd wel eens iets ontvangen wat specifiek voor één van de drie kerken bestemd was. Dat vinden wij lastiger, want dan ben je beperkt in je mogelijkheden. Met je toekomstige uitgaven moet je dan wel kijken of dat voldoet aan het doel waarmee het geschonken was. Dat is ook een stukje respect voor de laatste wilsbeschikking van zo’n persoon.”

Geoormerkte legaten worden dus voor een specifiek doel gereserveerd, maar wat gebeurt er met niet geoormerkte legaten?

“Dat is wel een goede vraag. De laatste jaren zijn wij regelmatig met de CCBB in gesprek. De CCBB is namelijk steeds strengere eisen gaan stellen, dan met name of de begroting sluitend is. Maar laat ik eerst jouw vraag beantwoorden. In dit geval was het geld vrij besteedbaar is en vervolgens hebben wij gezegd: we gaan dit toevoegen aan de algemene reserve. Als je kijkt naar de richtlijnen voor een begroting, past dat ook beter voor de gemeente

Putten. Door het toevoegen aan de algemene reserve, wordt de vrije buffer groter en daardoor kunnen wij beter voldoen aan de richtlijnen voor jaarrekening en begroting. Per gemeente verschilt dat, maar voor ons was het beter om hem toe te voegen aan de algemene reserve. Deze buffer kunnen we gebruiken voor de incidentele lasten.”

Kunt u iets vertellen over de kerk, gemeente? De Hervormde gemeente Putten is best een grote gemeente, toch?

Ja, dat klopt. We hebben zo'n 6.000 leden. We hebben vijf wijken en ook vijf predikanten. Daarnaast heeft elke wijk bijstand in het pastoraat voor 0,2 fte. Bij ons in Putten zijn dat over het algemeen emeriti predikanten die de wijk goed kennen. Feitelijk hebben we dus zes predikanten die de kleine 6.000 leden bearbeiten. De vijf wijken zijn ongeveer even groot. Er zit wel wat verschil tussen. Ik zit zelf in wijk 2 en dat is een vrij jonge gemeente. Dat heeft ook te maken met de bouw van een nieuwe wijk met zo'n 300 woningen. Daar komen veel jonge mensen te wonen en wijk 2 is daardoor net iets groter dan de andere vier wijken.”

Waarom doet u dit werk? Waarom bent u ouderling-kerkrentmeester geworden?

“Ik ben als accountant werkzaam en sinds drie jaar ben ik ouderling-kerkrentmeester. Sinds mijn dertigste is er regelmatig een beroep op mij gedaan om ouderling te worden. Dat heb ik elke keer niet aan kunnen nemen, tot november 2017. Dat heeft ook wel te maken met mijn verleden. Ik kom oorspronkelijk uit een ander kerkgenootschap. In je opvoeding krijg je dan zoveel dingen mee. ‘Het geloof is niet voor mij, dat is echt voor bekeerde mensen.’ In de loop van de jaren groei je daar helemaal in. Maar in al die jaren was er toch een bepaalde twijfel. Tot november 2017 dus. Toen was die roep heel sterk. Het ging deze

keer ook om de functie van ouderling-kerkrentmeester, dat ligt ook iets dicht bij mij. Maar ook als het alleen voor de functie van ouderling was geweest, dan had ik het alsnog moeten aannemen. Ik heb wel af en toe mijn twijfels, vooral als er erg veel werk op je afkomt, maar ik krijg toch elke keer wel een tekst of een bemoediging dat ik door mag gaan.”

Waar wordt u blij van?

“Waar ik blij van word? Misschien gaat dit wat zakelijk klinken, maar we hebben straks weer de actie kerkelijke bijdrage. Ik loop nu een aantal jaren mee, en dan maak je begrotingen om te kijken wat er kan, en ik heb een aantal keer een solvabiliteitsverklaring aangevraagd om een nieuwe predikant te kunnen beroepen. En waar word ik dan blij van? Als dan in januari de opbrengst van de actie wordt bekend gemaakt en dat we de laatste jaren in Putten gewoon een stijgende lijn zien. Dat werkt verwondering, want minder mensen geven dus meer. En daar word ik echt heel blij van.”

“Ik kan me nog herinneren dat we druk met de begroting bezig waren en dat gaf toch best wat zorg. En dan komt tijdens het opmaken van de cijfers het bericht dat een gemeentelid haar hele nalatenschap naliet aan de kerk. In het najaar ben je bezig met de begroting en met communicatie naar de kerkleden over de vrijwillige bijdrage en de vraag of er nieuwe predikant beroepen kan worden. Eind januari wordt vervolgens de opbrengst bekend gemaakt, die boven verwachting hoog is. Dan zijn er dus twee momenten vlak na elkaar dat mensen zo geroepen worden om te geven en ook om de verantwoordelijkheid nemen. Ze geven ons daarmee een duwtje in de rug door te laten zien: ‘we hebben er vertrouwen in en we willen die vijfde predikant, dus we geven meer geld.’ En daar word ik nou blij van. Dat geeft vertrouwen voor de toekomst.”

